

DOI: 10.7596/taksad.v8i1.1894

Citation: Receptoğlu, S., & İbret, B. (2019). Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Motivasyonlarının İncelenmesi. *Journal of History Culture and Art Research*, 8(1), 320-331. doi:<http://dx.doi.org/10.7596/taksad.v8i1.1894>

Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Motivasyonlarının İncelenmesi*

Investigation of Social Studies Prospective Teachers' Motivation for Teaching Profession

Serpil Receptoğlu¹, B. Ünal İbret²

Abstract

In this study, it is aimed to determine motivation levels of social studies prospective teachers towards teaching profession. This is a descriptive research in survey model. The study group consists of total 2193 social studies prospective teachers of 1st 2nd 3th 4th grade at Education Faculty of 12 Universities in the 2014-2015 academic years. According to findings of this research, the perceptions of social studies prospective teachers' motivation for teaching profession are high and agreeing. Social studies prospective teachers' motivation for teaching profession shows a significant difference according to the gender of teacher candidates. Female prospective teachers' perceptions are higher than male prospective teachers' perceptions. Social studies prospective teachers' motivation for teaching profession changes significantly according to grade level. Social studies prospective teachers' motivation for teaching profession is at the highest level in the first grade, but it is the lowest level in the 4th grade. Social studies prospective teachers' motivation for teaching profession does not differ significantly according to university.

Keywords: Social studies, Social studies prospective teachers, Motivation for teaching profession.

* Bu makale, Kastamonu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsünde Prof. Dr. B. Ünal İBRET' in danışmanlığında Dr. Öğr. Üyesi Serpil RECEPOĞLU tarafından yazılmış olan doktora tezinden üretilmiştir.

¹ Faculty of Education, Kastamonu University, Kastamonu, Turkey. E-mail: srecepoglu@kastamonu.edu.tr

² Faculty of Education, Kastamonu University, Kastamonu, Turkey. E-mail: bibret@kastamonu.edu.tr

Öz

Bu çalışmada, Sosyal Bilgiler öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik motivasyon düzeylerinin belirlenmesi amaçlanmaktadır. Tarama modelinde betimsel bir araştırmadır. Araştırmanın çalışma grubunu 2014-2015 öğretim yılında 12 üniversitede eğitim fakültelerinin İlköğretim Sosyal Bilgiler öğretmenliği 1.2.3.4. sınıflarında öğrenim gören 2193 öğretmen adayı oluşturmaktadır. Acat ve Yenilmez (2004) tarafından oluşturulan “Öğretmen Adaylarının Öğretmenlik Mesleğine İlişkin Motivasyon Düzeyleri” ölçeği kullanılmıştır. Araştırma bulgularına göre, öğretmenlik mesleğine yönelik motivasyona ilişkin Sosyal Bilgiler öğretmen adaylarının algılarının yüksek ve katılıyorum düzeyinde olduğu bulunmuştur. Sosyal Bilgiler öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik motivasyonlarında öğretmen adaylarının cinsiyetine göre anlamlı bir farklılık görülmektedir. Kadın Sosyal Bilgiler öğretmen adaylarının algıları, erkek adayların algılarından daha yüksektir. Sosyal Bilgiler öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik motivasyonları sınıf düzeyine göre anlamlı bir şekilde değişmektedir. Sosyal Bilgiler öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik motivasyonları 1. Sınıfta en yüksek düzeyde; 4. Sınıfta ise en düşük düzeydedir. Sosyal Bilgiler öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik motivasyonlarında üniversite değişkenine göre anlamlı farklılık görülmemektedir.

Anahtar Kelimeler: Sosyal Bilgiler, Sosyal Bilgiler öğretmen adayı, Öğretmenlik mesleğine yönelik motivasyon.

Giriş

Öğretmenlik eğitimine yeni başlayan öğretmen adaylarının nitelikli bir şekilde yetiştirilmesi toplumlarda eğitimin kalitesi ve niteliği açısından çok önemlidir. Öğretmen adaylarına sunulan imkanların niteliği, onun mesleğinde yeterince başarılı olmasını sağlayamayabilir. Bu nedenle öğretmen adaylarının eğitiminde, onların öğretmenlik mesleğine karşı olan motivasyon durumları da üzerinde durulması gereken önemli bir konudur. Başarılı olmayı, etkili ve verimli bir performans göstermeyi hedefleyen öğretmen adaylarının yaptıkları mesleği ilgi çekici bulması, o işi yapıyor olmaktan dolayı doyum yaşaması, öğrenmeye ve öğretmeye istekli olması, aynı çalıştığı grubunda hevesli olması, aynı zamanda mesleğin değerini ve statüsünü yüksek görmeleri, öğretmen adaylarının arzularını artırır, ihtiyaçları karşılamak için enerji verir, çatışmaların çözülmesine yardım eder ve öğretmenlik mesleğine yönelik motivasyonlarını artırır. Eğitim alanında motivasyonun, özellikle de içsel motivasyonun hedeflere ulaşmada en önemli faktörlerden biri olduğunu öne süren Carreira (2011, s. 90-91), içsel motivasyonları yüksek olan bireylerin akademik başarılarının daha yüksek olduğunu, akademik algılamada daha başarılı bir performans gösterdiklerini; bununla birlikte, daha düşük akademik kaygı düzeyine sahip olduklarını öne sürmektedir.

Motivasyon, İngilizcede motive ve Latince movere sözcüklerinden gelmektedir. İngilizce ve Latince bu iki kelime de hareket etmek anlamına gelmektedir. Motivasyon, organizmayı eyleme geçiren ihtiyaçları, dürtüleri ve ilgileri içeren genel bir kavram olarak tanımlanmaktadır (Aydın, 2008, s. 152; Cüceloğlu, 2005, s. 229). Türkçe’de ise motivasyon kelimesi (Türk Dil Kurumu [TDK], 2011) tarafından isteklendirme ve güdülenme olarak tanımlanır (TDK, 2011). Schunk, Meece ve Pintrich (2013) motivasyonu, amaca dayalı etkinlikler vasıtasıyla davranışı teşvik etme ve devam ettirme süreci olarak tanımlamışlardır. Ormrod (2013) ise, motivasyonun bireyi bir eyleme yöneltmesinin yanı sıra bir eylemi yapmayı sürdürmesini sağlayan içsel güç olduğunu vurgular.

Yerli alan yazında öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine ilişkin motivasyon düzeyleri ile ilgili çalışmalara rastlanmakla birlikte bunlar sınırlı sayıdadır (Acat ve Demiral, 2002, 2003; Acat ve Yenilmez, 2004; Turhan ve Ağaoğlu, 2007; Gençay ve Gençay, 2007; Ural ve Efe, 2007; Saracaloğlu ve Dinçer, 2009; Yaraş, 2010; Dereli ve Acat, 2010; Ozan ve Bektaş, 2011; Eymur ve Geban, 2011; Öztürk Akar, 2012; Gömleksiz ve Serhatlıoğlu, 2013; Özder ve Motorcan, 2013; Kılcan, Keçe, Çepni ve Kılınc, 2014; Uyulgan ve

Akkuzu, 2014; Ayık ve Ataş, 2014; Alemdağ, Öncü, Yılmaz, 2014; Erdem ve Gözel, 2014; Demir GÜdül, 2015; Ulutaş, 2016) . Yabancı alan yazında motivasyon ile ilgili çalışmalar mevcuttur (Zimbicki, 2007; Thomas, Love, Roan-Belle, Tyler, Brown ve Garriott, 2009; BrBruinsma ve Jansen, 2010; Brouse, Basch, LeBlanc, McKnight, Lei, 2010; Thoonen, Slegers, Peetsma ve Oort, 2011; Goodman, Jaffer, Keresztesi, Mamdani, Mokgatle, Musariri ve Schlechter, 2011; Carreira, 2011; Kim ve Cho, 2014; Pan, 2014).

Geleceğe yön verecek olan öğrencilerin yetiştirilmesinde önemli rolü olan öğretmen adaylarının motivasyon düzeylerinin incelenmesi ve değerlendirmesinin yapılması gerekmektedir. Bu açıdan öğretmen adaylarının motivasyonlarına ilişkin çalışmalar yapmanın önemli olduğu düşünülmektedir. Bu araştırma, sosyal bilgiler öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik motivasyon düzeylerini belirlemeyi amaçlamaktadır. Bu kapsamda Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik motivasyonlarının cinsiyete, sınıf düzeyine göre ve üniversiteye göre değişip değişmediği de incelenmiştir. Bu amaçla yönelik aşağıdaki sorulara cevap aranmıştır.

- Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik motivasyonları ne düzeydedir?
- Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik motivasyonları cinsiyete göre farklılık göstermekte midir?
- Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik motivasyonları sınıf düzeyine göre farklılık göstermekte midir?
- Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik motivasyonları üniversiteye göre farklılık göstermekte midir?

Yöntem

Araştırmanın bu kısmında, araştırma modeli, araştırmanın çalışma grubu, veri toplama araç ve teknikleri, verilerin toplanması ve analizi ile ilgili açıklamalar yer almaktadır.

Araştırma modeli

Bu araştırma tarama modelinde betimsel bir araştırmadır. Betimsel araştırmalarda, mevcut bir durum var olan şekliyle tanımlanmaya çalışılır. Tarama modelinde, pek çok sayıda elemandan oluşan bir evrende, evrenle ilgili genel bir yargıya ulaşmak için, evrenin tümü veya ondan alınacak bir grup, örneklem üzerinde tarama yapılmaktadır (Karasar, 2009). Bu araştırmada sosyal bilgiler öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik motivasyonlarına ilişkin algılarını belirlemek amacıyla betimsel araştırma modelinden yararlanılmıştır.

Araştırmanın çalışma grubu

Araştırmanın çalışma grubunu 2014-2015 öğretim yılında 12 üniversitede eğitim fakültelerinin ilköğretim sosyal bilgiler öğretmenliği 1.2.3.4. sınıflarında öğrenim gören 2193 öğretmen adayı oluşturmaktadır. Buna göre araştırma Türkiye’de NUTS 1 düzeyinde belirlenen ilköğretim Sosyal Bilgiler Öğretimi Anabilim Dalı 1.2.3.4. sınıf öğrencilerinin bulunduğu Marmara, Trakya, Pamukkale, Gazi, Abant İzzet Baysal, Mehmet Akif Ersoy, Ahi Evran, Kastamonu, Karadeniz Teknik, Fırat, Erzincan, Adıyaman Üniversiteleri’nde gerçekleştirilmiştir. NUTS 1 (Nomenclature of Territorial Units for Statistics), Avrupa Birliği tarafından kabul edilen istatistikî bölge birimleri için kullanılan genel bir isim olarak bilinmektedir. NUTS 1 üzerinden yürütülen örnekleme belirleme aşamasında, araştırmadaki il seçimini NUTS 1’i oluşturan 12 bölge içerisinde ulaşılabirlik, ekonomiklik, uygulama kolaylığı gibi ölçütler dikkate alınarak her bölgeden 1 il ve 1 üniversite seçilmiş, seçilen her üniversitenin eğitim fakültesinde okuyan sosyal bilgiler öğretmen adaylarının tamamı örneklem grubuna dâhil edilmiştir. Araştırmaya katılan 2193 sosyal bilgiler öğretmen adayının 1202’si kadın (% 54.8), 991’i (%45.2) erkektir. Sosyal bilgiler öğretmen adayının 543’ü 1. sınıf (%24.8), 589’u 2.sınıf (%26.9), 556’sı 3.sınıf (%25.4), 505’i (%23.0) 4.sınıftır. Sosyal bilgiler öğretmen

adayının 215'i (% 9.8), Kastamonu Üniversitesi, 189'u (%8.6) Karadeniz Teknik Üniversitesi, 167'si (%7.6) Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, 128'i (%5.8) Marmara Üniversitesi, 219'u (%10.0) Ahi Evran Üniversitesi, 275'i (%12.5) Gazi Üniversitesi, 115'i (%5.2) Fırat Üniversitesi, 229'u (%10.4) Erzincan Üniversitesi, 190'ı (%8.7) Abant İzzet Baysal Üniversitesi, 145'i (%6.6) Trakya Üniversitesi, 199'u (%9.1) Pamukkale Üniversitesi, 122'si (%5.6) Adıyaman Üniversitesindedir.

Veri Toplama Araç ve Teknikleri

Araştırmanın veri toplama aracı olarak, Acat ve Yenilmez (2004) tarafından oluşturulan "Öğretmen Adaylarının Öğretmenlik Mesleğine İlişkin Motivasyon Düzeyleri" ölçeği 23 maddeden ve likert türünde 5 seçenekten oluşmaktadır. Ölçek tek boyutludur. Acat ve Yenilmez (2004) tarafından oluşturulan "Öğretmen Adaylarının Öğretmenlik Mesleğine İlişkin Motivasyon Düzeyleri" ölçeğinin iç tutarlılık katsayısı .92 olarak bulunmuştur (Acat ve Yenilmez, 2004). Bu çalışmada yapılan güvenilirlik analizleri sonucunda ölçeğin tamamı için iç tutarlılık katsayısı .85 olarak bulunmuştur.

Verilerin Toplanması ve Analizi

Araştırmada katılımcılardan elde edilen veriler SPSS 16.0 istatistik paket programı kullanılarak analiz edilmiştir. Frekans ve yüzde analizleri yapılmış, ortalama ve standart sapma değerleri hesaplanmıştır. Algılar arasındaki farklılıklar ise t testi ve tek yönlü varyans analizi ile bulunmuştur.

Bulgular

Araştırmanın bu bölümünde araştırmanın amacına yönelik yapılan istatistiksel analizlere ve bu analizler sonucunda elde edilen bulgulara yer verilmiştir.

Tablo 1. Sosyal Bilgiler öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik motivasyon düzeyleri

<i>Değişkenler</i>	\bar{X}	S
1. Öğretmenlik mesleğine yönelik motivasyon	3.71	.61

Tablo 1 incelendiğinde, Öğretmenlik mesleğine yönelik motivasyona ilişkin öğretmen adaylarının algılarının yüksek ve katılıyorum düzeyinde ($\bar{X} = 3.71$) olduğu saptanmıştır.

Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Motivasyon Maddelerine İlişkin Ortalama Ve Standart Sapma Değerlerine İlişkin Bulgular

Araştırmanın bu bölümünde öğretmenlik mesleğine yönelik motivasyon maddelerine ilişkin ortalama ve standart sapma değerlerine ilişkin analizlere yer verilmiştir.

Tablo 2. Öğretmenlik mesleğine yönelik motivasyon maddelerine ilişkin ortalama ve standart sapma değerleri

Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Motivasyon Maddeleri	\bar{X}	S
1. Öğretmenlik mesleğini ilgi duyduğum için seçtim.	3.84	1.27
2. Öğretmenlik mesleği ile ilgili bilgileri öğrenmeye istekliyim.	4.08	1.07
3. Kendimi öğretmenlik mesleği ile ilgili bilgi ve becerileri öğrenecek yeterlilikte hissediyorum	4.00	1.06

4. Öğretmenlik mesleği toplumda kabul görmemi sağlayacak	3.37	1.24
5. Öğretmenlik mesleği ile ilgili bilgi ve becerileri öğrenirsem kendimi bulmuş olacağım	3.54	1.21
6. Öğretmenlik mesleği ile ilgili bilgi ve becerileri öğrenmek bir yetenek ve deneyim işidir. Ancak bunun bende çok sınırlı olduğunu düşünüyorum	3.74	1.30
7. Aldığım eğitim daha çok insana ulaşmamı sağlayacak.	3.97	1.10
8. Aldığım öğretmenlik eğitimi gelecekte çok daha kolay iş bulmamı sağlayacak	2.82	1.36
9. Aldığım öğretmenlik eğitimi sayesinde ilgi alanlarıma ilişkin yazılı kaynaklara çok daha kolay ulaşacağım	3.50	1.13
10. Aldığım öğretmenlik eğitimi kariyerim açısından yükselmemi sağlayacak	3.44	1.22
11. Öğretmenlik mesleği ile ilgili bilgi ve becerileri öğrenirsem ailem mutlu olacak	3.88	1.15
12. Öğretmenlik mesleği ile ilgili kazandığım beceriler arkadaşlarım arasında bana prestij kazandırıyor	3.40	1.26
13. Öğretmenlik mesleği ile ilgili bilgi ve becerileri öğrenemeyişimin nedeni yeterli çaba göstermememdir	3.28	1.36
14. Öğretmenlik mesleği ile ilgili bilgi ve becerileri öğrenemiyorum çünkü bunları öğrenmeye çabalarken gerginleşiyorum ve unutkanlaşıyorum	3.78	1.29
15. Öğretmenlik mesleği ile ilgili bilgi ve becerileri öğrenmede işini severek yapan ve beni motive edebilecek bir kişi ile çalışmam istekliliğimi artırır	4.09	1.09
16. Çalıştığım materyalin çekici olması ve ilgi çekmesi önemlidir	4.15	1.04
17. Birlikte eğitim aldığım grubun istekliliği beni etkiler	4.08	1.09
18. Öğretmenlik mesleği ile ilgili bilgi ve becerileri öğrenmeye karşı bir dirence sahip olduğumu ve bunu hiçbir zaman tam olarak öğrenemeyeceğimi düşünüyorum	3.86	1.34
19. Beklentilerim doğrultusunda gerçekleşecek bir eğitim-öğretim süreci öğrenme konusundaki istekliliğimi artırır	4.02	1.06
20. Öğrendiğim bilgi ve becerileri kullanacağımı bilmek beni daha da motive ediyor	4.03	1.11
21. Benimki öğrenmek değil sadece bazı şeyleri ezberlemek	3.68	1.35
22. Öğretmenlik eğitimi almamın benim yaşam kalitemi artıracığına inanıyorum	3.70	1.21
23. Gelecekte öğretmenlik mesleğinin vazgeçilmez bir meslek olarak yerini alacağına inanıyorum	2.94	1.47

Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Motivasyon Maddelerine ilişkin ortalamalar incelendiğinde en yüksek ortalamayı şu maddeler almaktadır: 'Çalıştığım materyalin çekici olması ve ilgi çekmesi önemlidir' ($\bar{X} = 4.15$), Öğretmenlik mesleği ile ilgili bilgi ve becerileri öğrenmede işini severek yapan ve beni motive edebilecek bir kişi ile çalışmam istekliliğimi artırır ($\bar{X} = 4.09$), Öğretmenlik mesleği ile ilgili bilgileri öğrenmeye istekliyim ($\bar{X} = 4.08$), Birlikte eğitim aldığım grubun istekliliği beni etkiler ($\bar{X} = 4.08$), Öğrendiğim bilgi ve becerileri kullanacağımı bilmek beni daha da motive ediyor ($\bar{X} = 4.03$).

Ortalamalar incelendiğinde en düşük ortalamayı şu maddeler almaktadır: Aldığım öğretmenlik eğitimi gelecekte çok daha kolay iş bulmamı sağlayacak ($\bar{X} = 2.82$), Gelecekte öğretmenlik mesleğinin vazgeçilmez bir meslek olarak yerini alacağına inanıyorum ($\bar{X} = 2.94$), Öğretmenlik mesleği ile ilgili bilgi ve becerileri öğrenemeyişimin nedeni yeterli çaba göstermememdir ($\bar{X} = 3.28$), Öğretmenlik mesleği toplumda kabul

görmemi sağlayacak ($\bar{X}=3.37$), Öğretmenlik mesleği ile ilgili kazandığım beceriler arkadaşlarım arasında bana prestij kazandırıyor ($\bar{X}=3.40$).

Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Motivasyonlarının Cinsiyet Değişkenine Göre Farklılığı İçin Yapılan T-Testi Sonuçları İlişkin Bulgular

Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik motivasyonlarının cinsiyet değişkenine göre farklılığı için yapılan t-testi sonuçları Tablo 4.5’de verilmiştir.

Tablo 3. Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik motivasyonlarının cinsiyete göre karşılaştırılmasına yönelik t-testi sonuçları

Cinsiyet	N	\bar{X}	s	sd	t	p
Erkek	991	3.62	.59	2191	6.121	.000
Kadın	1202	3.78	.62			

* $p < .05$

Tablo 3 incelendiğinde, Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik motivasyonları öğretmen adaylarının cinsiyetine göre anlamlı bir farklılık göstermektedir [$t_{(2191)} = 6.121, p < .05$]. Diğer bir ifadeyle, kadın ve erkek öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik motivasyonlarında bir farklılaşmanın olması cinsiyet değişkeninin belirleyici bir etkiye sahip olduğunu göstermektedir.

Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Motivasyonlarının Sınıf Düzeyi Değişkenine Göre Farklılığı İçin Yapılan ANOVA Sonuçları İlişkin Bulgular

Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik motivasyonlarının sınıf düzeyi değişkenine göre farklılığı için yapılan tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonuçları Tablo 4.6’da verilmiştir.

Tablo 4. Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik motivasyonlarının sınıf düzeyine göre karşılaştırılmasına yönelik anova sonuçları

Sınıf Düzeyi	N	\bar{X}	s	sd	F	p	Anlam
1. sınıf	543	3.77	.62				
2. sınıf	589	3.75	.59	3			1-4*
3. sınıf	556	3.71	.60	2189	8.172	.000	2-4*
4. sınıf	505	3.60	.60				3-4*
Toplam	2193	3.71	.60				

* $p < .05$

Tablo 4 incelendiğinde, Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik motivasyonlarının sınıf düzeyi değişkenine göre anlamlı farklılık göstermektedir [$F_{(3-2189)} = 8.172, p < .05$]. Diğer bir ifadeyle, Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik motivasyonları sınıf düzeyine göre anlamlı bir şekilde değişmektedir.

Levene testi sonuçlarına baktığımızda $L_F = .138$ ve $\text{Sig}(p) = .938$ olarak belirlenmiş, $p > .05$ olduğundan dolayı varyans homojen dağılım göstermektedir. Varyansların homojen dağılım göstermesinden dolayı Scheffe testinden yararlanılmıştır. Farkların hangi sınıf düzeyleri arasında olduğunu belirlemek için yapılan Scheffe testinin sonuçlarına göre sosyal bilgiler 1. sınıf öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik motivasyonları ile sosyal bilgiler 4. sınıf öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik motivasyonları arasında anlamlı farklılık saptanmıştır. Sosyal bilgiler 2. sınıf öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik motivasyonları ile sosyal bilgiler 4. sınıf öğretmen adaylarının öğretmenlik

mesleğine yönelik motivasyonları arasında da anlamlı farklılık saptanmıştır. Ayrıca sosyal bilgiler 3. sınıf öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik motivasyonları ile sosyal bilgiler 4. sınıf öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik motivasyonları arasında da anlamlı farklılık saptanmıştır.

Sosyal bilgiler 4. sınıf öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik motivasyonları ($\bar{X} = 3.60$), sosyal bilgiler 1. sınıf öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik motivasyonlarından ($\bar{X} = 3.77$), sosyal bilgiler 2. sınıf öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik motivasyonlarından ($\bar{X} = 3.75$) ve sosyal bilgiler 3. sınıf öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik motivasyonlarından ($\bar{X} = 3.71$) düşüktür. Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik motivasyonları 1. sınıfta en yüksek düzeyde; 4. sınıfta ise en düşük düzeydedir.

Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Motivasyonlarının Üniversite Değişkenine Göre Farklılığı İçin Yapılan ANOVA Sonuçları İlişkin Bulgular

Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik motivasyonlarının üniversite değişkenine göre farklılığı için yapılan tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonuçları Tablo 4.7’de verilmiştir.

Tablo 5. Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik motivasyonlarının üniversitelere göre karşılaştırılmasına yönelik anova sonuçları

Üniversite	N	\bar{X}	s	sd	F	p	Anlam
1. Kastamonu	215	3.69	.62				
2. Karadeniz Teknik	189	3.78	.63				
3. Mehmet Akif Ersoy	167	3.73	.63				
4. Marmara	128	3.71	.57	11			
5. Ahi Evran	219	3.77	.60	2181	1.213		
6. Gazi	275	3.63	.67				
7. Fırat	115	3.71	.66			.272	-
8. Erzincan	229	3.66	.56				
9. Abant İzzet Baysal	190	3.75	.60				
10. Trakya	145	3.74	.55				
11. Pamukkale	199	3.71	.57				
12. Adıyaman	122	3.73	.61				
Toplam	2193	3.71	.61				

p < .05

Tablo 5 incelendiğinde, Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik motivasyonlarının üniversite değişkenine göre anlamlı farklılık göstermemektedir [$F_{(11-2181)} = 1.213$, $p > .05$]. Diğer bir deyişle, Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik motivasyonları üniversitelere göre anlamlı bir şekilde değişmemektedir.

Tartışma ve Sonuç

Öğretmenlik mesleğine yönelik motivasyona ilişkin Sosyal Bilgiler öğretmen adaylarının algılarının yüksek ve katılıyorum seviyesinde olduğu bulunmuştur. Diğer bir ifadeyle sosyal bilgiler öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yeterince motive oldukları ifade edilebilir. Araştırma bulguları alan yazında yapılan bazı çalışmaların bulgularıyla benzerlik göstermektedir (Acat ve Demiral, 2003; Acat ve Yenilmez, 2004; Turhan ve Ağaoğlu, 2007, 2011; Gençay ve Gençay, 2007; Yüksel, 2004; Doğan ve Çoban, 2009; Özder,

Konedralı ve Zeki, 2010; Öztürk Akar, 2012; Altinkurt, Yılmaz ve Erol, 2014; Erdem ve Gözel, 2014). Öğretmenlik mesleğine yönelik motivasyonu yüksek olan sosyal bilgiler öğretmen adayları çok hevesli olarak çalışma, kendilerini geliştirme ve dolayısıyla öğretmenlik mesleğinin niteliğini geliştirme, eğitimin kalitesini yükseltme yönünde katkı sağlayabileceklerdir.

Öğretmenlik mesleğine yönelik motivasyon maddelerine ilişkin en yüksek ortalamalar incelendiğinde, öğretim elemanının istekliliği, öğretmen adayının öğrenmeye istekliliği, öğretmen adayının bulunduğu grubun istekliliği öğretmenlik mesleğine yönelik motivasyonu artırdığı söylenebilir. Araştırmadan elde edilen bu sonuç, Turhan ve Ağaoğlu (2011), Altinkurt, Yılmaz ve Erol (2014) tarafından yapılan araştırma bulgularıyla benzerlik göstermektedir. Araştırmada 'Çalıştığım materyalin çekici olması ve ilgi çekmesi önemlidir' ölçek maddesinin ortalamasının yüksek olması (Acat ve Yenilmez, 2004; Dereli ve Acat, 2010; Ozan ve Bektaş, 2011; Erdem ve Gözel, 2014) tarafından yapılan çalışmanın bulgularıyla benzerlik göstermektedir.

Öğretmenlik mesleğine yönelik motivasyon maddelerine ilişkin en düşük ortalamalar incelendiğinde, sosyal bilgiler öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik iş güvencesi, mesleğin değeri, sosyal statü ve kariyer sahibi olma gibi konularda bazı problemlerle karşılaştıkları söylenebilir. Öğretmenlik mesleği konusunda yapılan çalışmalarda öğretmenlerin ve öğretmen adaylarının mesleğin sosyal statüsünü düşük bulmaları, bu sonuçla uyuzmaktadır (Şişman, 2003; Şişman ve Acat, 2002, Acat ve Yenilmez, 2004; Ozan ve Bektaş, 2011; Erdem ve Gözel, 2014).

Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik motivasyonlarında öğretmen adaylarının cinsiyetine göre anlamlı bir farklılık vardır. Kadın öğretmen adaylarının algıları, erkek adayların algılarından daha yüksektir. Araştırmanın bu bulgusu, (Alemdağ, Öncü, Yılmaz, 2014; Acat ve Yenilmez, 2004; Erdem ve Gözel, 2014; Spittle, Jackson ve Casey,, 2009; Eymur ve Geban,2011; Green, Nelson, Martin, Marsh, 2006; Brouse, Basch, LeBlanc, McKnight-Lei, 2010; Hegarty, 2010; Aluçdibi ve Ekici, 2012; Roohi, Asayesh, 2012; Gömlüksiz ve Serhatlıoğlu, 2013)

Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik motivasyonları sınıf düzeyine göre anlamlı bir şekilde değişmektedir. Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik motivasyonları 1. sınıfta en yüksek düzeyde; 4. sınıfta ise en düşük düzeydedir. Araştırmanın bulguları, (Gencay ve Gencay, 2007; Eymur ve Geban, 2011; Gürşimşek, 2002; Brouse vd., 2010; Gömlüksiz ve Serhatlıoğlu, 2013) tarafından yapılan çalışmaların bulgularıyla benzerlik göstermektedir. Son sınıfa devam eden sosyal bilgiler öğretmen adaylarının motivasyon düzeylerinin diğer sınıf düzeylerinden daha düşük çıkması ayrıca öğretmenlik uygulaması ve okul deneyimi derslerinde edindikleri olumsuz deneyimlerle de ilişkilendirilebilir. Yapılan araştırmalarda, öğretmen adaylarının uygulama dersleri kapsamında öğretmenlik deneyimi sırasında kendilerini yetersiz hissettiklerine, ders anlatımı için ayrılan süreyi etkili kullanamadıklarına, sınıf yönetimine ilişkin zorluklar yaşandığına, okul yönetimi ve uygulama öğretmenlerinin öğretmen adaylarına yeterince destek sağlamadığına, uygulama okullarında öğretmen olarak benimsenmedikleri sonucuna ulaşılmıştır (Karasu Avcı ve İbret, 2016; Talvitie, Peltokallio ve Mannisto, 2000; Oral, 1997; Baştürk, 2009; Koç ve Yıldız, 2012; Görgeç, Çokçalışkan ve Korkut, 2012).

Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik motivasyonlarında üniversite değişkenine göre anlamlı farklılık bulunmamıştır. Araştırmanın bu bulgusu, Turhan ve Ağaoğlu (2007, 2011)' nun yaptığı çalışmalarla benzerlik göstermektedir.

Araştırmadan elde edilen sonuçlar doğrultusunda aşağıdaki öneriler getirilmiştir.

1. Araştırma bulgularına göre, sınıf düzeyi yükseldikçe Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik motivasyonları düşmektedir. Sınıf düzeyi yükseldikçe sosyal bilgiler öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik motivasyon düzeylerinin azalmasının nedenlerini ortaya koyacak araştırmalar yapılabilir.

2. Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının öğretmenliğin sosyal statüsü ve gelecekte toplumda edinecekleri yer, kariyerleri, iş güvencesi hususunda motivasyonlarını düşüren olumsuz tutumun nasıl giderileceğine ilişkin çalışmalara yer verilebilir.

Kaynakça/References

Acat, B. & Demiral, S. (2002). Türkiye’de yabancı dil öğreniminde motivasyon kaynakları ve sorunları. *Kuramdan Uygulamaya Eğitim Yönetimi*, 8(31), 312-329.

Acat, B. & Demiral, S. (2003). Öğretmen adayı tezsiz yüksek lisans öğrencilerinin öğretmenlik mesleğine ilişkin motivasyon kaynakları ve sorunları. *DEU Buca Eğitim Fakültesi Dergisi, Özel Sayı: Lisansüstü Eğitim*, 347-354.

Acat, M. B. & Yenilmez, K. (2004). Eğitim fakültesi öğrencilerinin öğretmenlik mesleğine ilişkin motivasyon düzeyleri. *Kırgızistan-Türkiye: Manas Üniversitesi, Sosyal Bilimler Dergisi*, 12, 125-139.

Alemdağ, C.; Öncü, E. & Yılmaz, A. K. (2014). Beden Eğitimi Öğretmeni Adaylarının Akademik Motivasyon ve Akademik özyeterlikleri *Spor Bilimleri Dergisi* 25(1), 23–35.

Altinkurt, Y.; Yılmaz, K. & Erol, E. (2014). Pedagojik formasyon programı öğrencilerinin öğretmenlik mesleğine yönelik motivasyonları *Trakya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 4 (1), 48-62.

Aluçdibi, F. & Ekici, G. (2012). Ortaöğretim öğrencilerinin biyoloji dersi motivasyon düzeylerinin farklı değişkenlere göre incelenmesi. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 12 (1), 197-227.

Aydın, A. (2008). *Eğitim Psikolojisi*. Ankara: PegemA Yayıncılık.

Ayık, A. & Ataş, Ö. (2014). Öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları ile öğretme motivasyonları arasındaki ilişki. *Eğitim Bilimleri Araştırma Dergisi* 4(1), 26-43.

Baştürk, S. (2009). Öğretmenlik uygulaması dersinin öğretmen adaylarının görüşlerine göre incelenmesi. *İlköğretim Online*, 8(2), 439-456.

BrBruinsma, M. & Jansen, E. P. W. A. (2010). Is the motivation to become a teacher related to pre-service teachers’ intentions to remain in the profession? *European Journal of Teacher Education*, 33(2), 185–200.

Brouse, C. H.; Basch, C. E.; Leblanc, M.; McKnight, K. R. & Lei, T. (2010). College students’ academic motivation: Differences by gender, class, and source of payment. *College Quarterly*, 13(1), 1–10.

Carreira, J. M. (2011). Relationship between motivation for learning EFL and intrinsic motivation for learning in general among Japanese elementary school students. *System*, 39(1), 90–102.

Cüceloğlu, D. (2005). *İnsan ve Davranışı: Psikolojinin Temel Kavramları*. İstanbul: Remzi Kitabevi.

Demir Güdül, M. (2015). *Üniversite öğrencilerinin akademik motivasyon profillerinin psikolojik ihtiyaç doyumu, akademik erteleme ve yaşam doyumu ile ilişkisi*. Yayınlanmamış doktora tezi. Anadolu Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eskişehir.

Dereli, E. & Acat, M. B. (2010). Okul öncesi eğitim öğretmenliği bölümü öğrencilerinin motivasyon kaynakları ve sorunları. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 24, 173-187.

- Doğan, T. & Çoban, A. E. (2009). Eğitim fakültesi öğrencilerinin öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları ile kaygı düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Eğitim ve Bilim*, 34 (153), 157-168.
- Erdem, A. R. & Gözel, E. (2014). Sınıf öğretmeni adaylarının öğretmenlik mesleğine ilişkin motivasyon düzeyleri [Motivation levels of classroom teachers candidates towards teaching profession]. *Akademik Sosyal Arastirmalar Dergisi (The Journal of Academic Social Science)*, 2(1), 49-60.
- Eymur, G. & Geban, Ö. (2011). Kimya öğretmeni adaylarının motivasyon ve akademik başarıları arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Eğitim ve Bilim*, 36(161), 246-255
- Gençay, Ö. A. & Gençay, S. (2007). Beden eğitimi ve spor yüksekokulu öğrencilerinin öğretmenlik mesleğine ilişkin motivasyon düzeylerinin bazı değişkenler açısından incelenmesi. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 17, 241-255.
- Goodman, S.; Jaffer, T.; Keresztesi, M.; Mamdani, F.; Mokgatle, D.; Musariri, M. & Schlechter, A. (2011). An investigation of the relationship between students' motivation and academic performance as mediated by effort. *South African Journal of Psychology*, 41(3), 373-385.
- Gömlüksiz, M. & Serhatlıoğlu, B. (2013). Okulöncesi öğretmenlerinin özyeterlik inançlarına ilişkin görüşleri. *Turkish Studies - International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic* 8(7), 201-221.
- Görgeç, İ.; Çokçalışkan, H. & Korkut, Ü. (2012). Öğretmenlik uygulaması dersinin öğretmen adayları, uygulama öğretmenleri ve uygulama öğretim üyeleri açısından işlevselliği. *Muğla Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 29, 56-72.
- Green, J.; Nelson, G.; Martin, A. J. & Marsh, H. (2006). The causal ordering of self-concept and academic motivation and its effect on academic achievement. *International Education Journal*, 7(4), 534-546.
- Gürşimşek, I. (2002). Öğretmen adaylarında öğrenmeye ilişkin motivasyonel inançlar ve strateji kullanımı. *Muğla Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 8, 135-155.
- Hegarty, J. (2010). Application of the academic motivation scale to graduate school student. *The Journal of Human Resource and Adult Learning*, 6 (2), 48-55.
- Karasar, N. (2006). *Bilimsel araştırma yöntemi*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım
- Karasu Avcı, E. & İbret, B. Ü. (2016). Öğretmenlik Uygulaması-II dersine ilişkin okul öncesi öğretmen adaylarının görüşlerinin değerlendirilmesi. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 24 (5), 2519-2536.
- Kılcan, B.; Keçe, M.; Çepni, O. & Kılınc, A. Ç. (2014). Prospective teachers' reasons for choosing teaching as a profession. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 22(1), 69-80
- Kim, H. & Cho, Y. J. (2014). Pre-service teachers' motivation, sense of teaching efficacy, and expectation of reality shock. *Asia-Pacific Journal of Teacher Education*, 42(1), 67-81.
- Koç, C. & Yıldız, H. (2012). Öğretmenlik uygulamasının yansıtıcıları: Günlükler. *Eğitim ve Bilim*, 37(164). 223-236.
- Omrod, J. E. (2013). *Öğrenme psikolojisi* (6. Basımdan Çev. Edt. M. Baloğlu) Ankara: Nobel Yayıncılık.
- Oral, B. (1997). Öğretmen adaylarının öğretmenlik uygulamasına ilişkin görüşleri. *Çağdaş Eğitim Dergisi*, 232, 9-13.

Ozan, C. & Bektaş, F. (2011). Eğitim fakültesi öğrencilerinin öğretmenlik mesleğine ilişkin motivasyon düzeyleri. *Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 1, 1-20.

Özder, H.; Konedralı, G. & Zeki, C. P. (2010). Öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarının çeşitli değişkenler açısından incelenmesi. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, 16 (2), 253-275.

Özder, H. & Motorcan, A. (2013). An analysis of teacher candidates' academic motivation levels with respect to several variables. *British Journal of Arts and Social Sciences*, 15(1), 42-53.

Öztürk Akar, E. (2012). Motivations of turkish pre-service teachers to choose teaching as a career. *Australian Journal of Teacher Education*, 37(10).

Pan, Y. (2014). Relationships among teachers' self-efficacy and students' motivation, atmosphere, and satisfaction in physical education. *Journal of Teaching in Physical Education*, 33, 68–92.

Roohi, G. & Asayesh, H. (2012). Students' academic motivation in Golestan University of Medical Sciences. *Iranian Journal of Medical Education*, 12 (2), 151-159.

Saracaloğlu, A. S. & Dinçer, I. B. (2009). A study on correlation between self-efficacy and academic motivation of prospective teachers. *Procedia - Social and Behavioral Sciences*, 1(1), 320–325.

Schunk, D. H.; Meece, J. L. & Pintrich, P. R. (2013). *Motivation in education* (4. Basım). USA: Pearson.

Spittle, M.; Jackson, K. & Casey, M. (2009). Applying self-determination theory to understand the motivation for becoming a physical education teacher. *Teaching and Teacher Education*, 25(1), 190–197.

Şişman, M. (2003). *Öğretmenlik Mesleğine Giriş*. Ankara: Pegem A Yayıncılık.

Şişman, M. & Acat, M.B. (2003). Öğretmenlik uygulaması çalışmalarının öğretmenlik mesleğinin algılanmasındaki etkisi, *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 13 (1), 235-250.

Talvitie, U.; Peltokallio, L. & Mannisto, P. (2000). Student teachers' views about their relationships with university supervisors, cooperating teachers and peer student teachers. *Scandinavian Journal of Educational Research*, 44(1), 79–88.

Thomas, D. M.; Love, K. M.; Roan-Belle, C.; Tyler, K. M.; Brown, C. L. & Garriott, P. O. (2009). Self-Efficacy, motivation, and academic adjustment among African American women attending institutions of higher education. *The Journal of Negro Education*, 78(2), 159–171.

Thoonen, E. E. J.; Slegers, P. J. C.; Peetsma, T. T. D. & Oort, F. J. (2011). Can teachers motivate students to learn? *Educational Studies*, 37(3), 345–360.

Turhan, E. & Ağaoğlu, E. (2007). *Ortaöğretim Alan Öğretmenliği Tezsiz Yüksek Lisans Programı ve Eğitim Fakültesi Öğrencilerinin Öğretmenlik Mesleğine İlişkin Motivasyon Düzeyleri*. Lisansüstü Sempozyumu Bildiriler Kitabı, Anadolu

Turhan, E. & Ağaoğlu, E. (2011). Ortaöğretim alan öğretmenliği tezsiz yüksek lisans programı ve eğitim fakültesi 4. sınıfta öğrenim gören öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine ilişkin motivasyon düzeyleri (Akdeniz, Anadolu, Dumlupınar ve Fırat üniversiteleri örneği). *E-Journal of New World Sciences Academy*, 6(2), 1759–1774

TDK (Türk Dil Kurumu). (2011). *Türkçe sözlük*. Türk Dil Kurumu Yayınları

Ulutaş, B. (2016). *Özdüzenlemeli öğrenme ortamında kimya öğretmen adaylarının motivasyonlarının değişiminin incelenmesi*. Yayınlanmamış Doktora Tezi. Ankara: Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü

Ural, O. & Efe, K. (2007). *Okulöncesi Eğitimi Alanında Çalışan Öğretmen ve Öğretmen Adaylarının Mesleki Motivasyon Düzeyleri*, 1. Ulusal İlköğretim Kongresi Bildiri İndeksi. Hacettepe Üniversitesi, Ankara.

Uyulgan, M. A. & Akkuzu, N. (2014). Öğretmen adaylarının akademik içsel motivasyonlarına bir bakış. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri*, 14(1), 7-32.

Yaraş, Z. (2010). *Sınıf öğretmenliği öğrencilerinin öğretmenlik mesleğine ilişkin motivasyon düzeylerine kamu personeli seçme sınavı'nın etkisi*, 9. Ulusal Sınıf Öğretmenliği Sempozyumu Bildiri Kitabı, 1065-1069, Elazığ: Fırat Üniversitesi.

Yüksel, I. (2014). Investigation the impact of classroom management course self efficacy levels: An experimental study on pre-service teachers. *Education and Science*, 39(171), 259-26.

Zimbicki, D. (2007). *Examining the effects of alternative assessment on student motivation and self - efficacy*. Retrieved from *ProQuest Dissertations and Theses*. (UMI No. 304761711).